

SZOCIÁLIS SZAKKÉPESÍTÉSEKHEZ

FOGALMAK

FOGALMAK

Abszolút szegénység: Az egyén vagy család helyzete azon létminimum alatt marad, ami az egészséges élet biztosításához szükséges. Azokról a személyekről van szó, akik annyira alacsony szinten képesek csak kielégíteni alapvető szükségleteiket, hogy az komoly károkat okoz személyiségükben és szellemi illetve fizikai egészségükben.

Abszolút biztonság: Olyan fogyasztási szint biztosítása, amely a társadalom valamennyi tagja számára garantált, tehát mindenki biztos lehet benne, hogy van olyan életszínvonal, amely alá nem kerülhet.

Relatív szegénység: Az egyén vagy család helyzete elmarad az adott társadalom átlagos viszonyaitól. Ezek a különbségek megfigyelhetők a jövedelem, a lakásviszony, a munkahelyi státusz és az iskolai végzettség tekintetében.

Relatív biztonság: Valamely társadalmi kockázat bekövetkeztekor (munkahely elvesztése, munkaképesség elvesztése, válás, gyermekszületés...) az egyén vagy a család életszínvonala ne süllyedjen hirtelen, túlságosan nagyot, ne kelljen az addig elért szintet hirtelen feladni.

Létminimum: Az az összeg, amely az embernek szükséges ahhoz, hogy alapvető szükségleteit minimális szinten ki tudja elégíteni.

Szegénységi küszöb: Egy olyan jövedelemszint, olyan határvonal, amely alatt az embereket szegénynek tekintjük, s amely fölött már nem soroljuk őket a szegények közé.

Szubkultúra: A társadalmon belül élő kisebb egység, e társadalmi csoportok kultúrája, vallási, etikai hagyományai, szokásai, amelyek eltérnek a többség által elfogadottól.

Mentálhigiéné: Lelki egészségvédelem. A mentálhigiéné minden olyan tevékenység, melynek célja az egészséges lelki élet kialakítása és fenntartása.

Kommunikációs készség: Információk közlése, cseréje valamilyen erre szolgáló eszköz, illetve jelrendszer (nyelv, média, gesztusok) útján. Összeköttetés, kapcsolat érintkezés módja.

Krízis helyzet: Amikor váratlanul, átmenetileg kerül az egyén, család nagyon szorongató helyzetbe és a probléma megoldási törekvések nem vezetnek eredményre és a küzdelmet fel is adják. Olyan lélektani kritikus állapot, amelyben a veszélyeztető helyzet nem elkerülhető, a

személy számára kitüntetett fontosságú a helyzet, kénytelen szembenézni vele, s a szokásos problémamegoldó eszközök elégtelenek.

Ambivalencia: Egymással ellentmondó érzelmek, tettek megjelenése a kliensnél.

Genogram: Grafikusan ábrázolt diagram, ami a család, kliens 3-4 generációjának kapcsolatrendszerét ábrázolja, kiegészítve a kapcsolatok minőségével, így kiderülhet milyen teendők vannak a természetes támogató rendszer kapcsolataiban.

Ecomap: Kliens, vagy család kapcsolatait ábrázoljuk más családokkal, intézményekkel, szervezetekkel.

Dilemma: Két vagy több alternatíva közötti választási kényszer, ahol az eredmények egyaránt nem kívánatosak, vagy egyformán kedvezőek.

Szociális szakember: Aki rendelkezik mindazokkal a képességekkel, szakismerettel, tudással és tetteiben, megnyilatkozásaiban jelen vannak a társadalompolitikai, szociálpolitikai értékek és megjeleníti azokat a szociális munka értékeként a munkavégzés gyakorlatában.

Humán ökörendszer: Szociális munkavégzés tevékenységei, területei, színterei.

Etikai kódex: Szociális tevékenység erkölcsi normáit meghatározó dokumentum.

Szolidaritás: A szociális munkások általában megértik az emberi szenvedést, de ugyanilyen fontos, a szenvedők mellett történő kiállás. Feladatuk az elesettek állapotának felismerése és megértése, valamint, a mellettük való kiállás is. Ezzel a kiállással a kliens terheit csökkentik, és felkeltik a társadalom irántuk való szolidaritását. Közös, kölcsönös kötelesség és segítségvállalás.

Társadalmi felelősség: A szociális munkás feladata, a társadalmi folyamatokba történő beavatkozás. Fontos, hogy az elesettek iránti felelősséget felkeltse, a helyi társadalomban és az egész társadalomban. A társadalmi felelősség kialakulása, a szolidaritás következménye.

Társadalmi kirekesztettség: Olyan elszigetelődési folyamat, amelynek során az egyes embereknek, társadalmi csoportoknak nincs választási lehetőségük.

Társadalmi egyenlőtlenségen azt értjük, hogy az egyének és családok, valamint a különféle ismérvek alapján definiált társadalmi kategóriák helyzete a társadalomban milyen nagy különbségeket mutat.

Egyenlőtlenségnek számos dimenziója lehet:

- Jövedelem
- Vagyon
- Munka
- Munkakörülmény
- Lakóhely
- Lakásviszonyok
- Iskolázottság
- Származás

Előítélet: Nem tapasztalatokra alapozott, hanem pozitív vagy negatív elfogultságból eredő ítélet, amely általában hamis, helytelen következtetésekhez vezet. Az előítélet gyakran oka csalódásoknak, amennyiben az ember olyan tulajdonságokat tulajdonít más embereknek vagy jelenségeknek, amelyek azokban nincsenek meg.

Tolerancia: A tolerancia türelmesség, a másság elfogadása, a mássággal szembeni türelmet jelenti. A szociálpolitikában a tolerancia alapkövetelmény. A szociális munkának éppen az a lényege, hogy elfogadja és megértse a másik életmódját, kultúráját, s ezzel elejét vegye a céltalan és megalázó erőszakos jobbítási szándékoknak.

Társadalmi mobilitás: Társadalmi mobilitásnak nevezzük azt a jelenséget, amikor az egyén vagy a család társadalmi helyzete megváltozik, például parasztból munkás vagy munkásból értelmiségi lesz. Az említett két példa a foglalkozás alapján definiált társadalmi kategóriák közötti mozgásra vonatkozik. A társadalmi helyzetet azonban meghatározhatjuk a jövedelem, az iskolai végzettség stb. alapján is, az ilyen kategóriák közötti mozgást is mobilitásnak tekintjük.

- **Vertikális mobilitásnak** nevezik, amikor a társadalmi hierarchiában fölfelé vagy lefelé mozgás történik. Például betanított munkásból mérnök lesz, vagy tanárból segédmunkás.

- **Horizontális mobilitásnak** tekinthetjük azt a helyváltotatást, amikor például a gépkocsi szerelő foglalkoztatást változtat és gépkocsivezető lesz. Ez a két foglalkozás nagyjából azonos szinten van a társadalmi hierarchiában.
- **Nemzedékek közötti (intergenerációs) mobilitásnak** nevezzük azt a jelenséget, amikor valakinek a társadalmi helyzete a szüleihez képest változik meg, például a munkás fia mérnökké válik.
- **Nemzedéken belüli (intragenerációs) mobilitásról** akkor beszélünk, amikor valaki foglalkozási életpályája folyamán lép át másik társadalmi helyzetbe, például egy szakmunkás elvégzi a műszaki egyetemet és mérnök lesz.
- **Házassági mobilitás** fogalma alatt azt értjük, ha valaki házasságkötésével lép át másik társadalmi helyzetbe, például egy asszisztensnő házasságot köt egy orvossal.

Empátia az a képesség, hogy megértsük mások érzéseit anélkül, hogy valóban érezzük azt, amit ők éreznek. Látni a másik ember szemével, hallani a másik ember fülével és érezni a másik ember szívével.

Empátia mentálhigiénés szerepe:

- Közelíti az embereket egymáshoz
- Segítségével megismerhetjük a másik embert
- Lényeges segítő eszköz az emberi kapcsolatok zavarainak megoldásában
- Segítségével alkalmazkodni tudunk a másik emberhez
- El tudjuk kerülni vele a konfliktusokat

Normák: Olyan viselkedés szabályok, amelyek előírják, hogy a társadalom tagjainak bizonyos helyzetekben hogyan kell, és nem kell viselkedniük.

Deviancia: olyan magatartás, mely megszegi a közösség vagy társadalom nagy része által elfogadott normákat. Társadalmi normáktól való eltérés.